

**ÇİZGİ ROMAN VE
HUKUK**

**Kahraman Olmak
İsteyenler İçin
Naçizane Bir Adli Yardım
Önerisi**

Berşan Kayıkçı*

* Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 4. sınıf öğrencisi, bersan.kayikci@hacettepe.edu.tr

Merhaba. Hukuk ile çizgi romanın ne alakası var?

Öncelikle, kullandığımız dil ve kelimelere lütfen dikkat edelim!

Peki. Hukuk ile çizgi roman arasında nasıl bir ilişki var?

Teşekkür ederim. Çizgi romanda kahramanı doğuran ilk olaya ulaştığımız anda hukuk görünür olmaya başlar. Örneğin, Peter Parker'ın amcası Ben Parker'ın öldürülmesiyle sadece Örümcek Adam ortaya çıkmaz. Sarsılan toplumsal düzen, tecelli etmeyen adaletin meydana getirdiği intikam duygusu ve en nihayetinde eksik olan sosyal adalet artık hem okur hem de kahraman için su yüzüne çıkar.

Hukuk rahatlıkla göze çarpar mı?

Çizgi romanlarda mı? Asla. İlk bakışta gözümüz sadece kanun, avukat ve polis arayacaktır. Oysa devlet ve hukuk gibi insana ait köklü kurmacaları anlamak zaman alır. İş cinayetini kader zanneden bir kişide hukuk algısı belki hiç doğmamış, belki de çok yanlış yönde gelişmiş olabilir.

Siyaset mi konuşacağız?

Hukuku konuşmak için modern devletten, modern devleti anlamak için de siyasal iktidar kavramından bahsetmek gereklidir. Abdurrahman Saygılı, modern devleti "hukuku kuran, değiştiren, ortadan kaldıran, yayınlayan, kontrol eden ve hatta ruh üfleyen bir tip-model" biçiminde tarif etmiştir.

Devletin "modern" olarak tarifinden ne anlamalıyız? Alışveriş merkezlerini mi?

Belki birçok şey anlayabiliriz ama asıl dikkat etmemiz gereken özellik "meşru şiddet tekeli" olacaktır.

Devlet öncesi yaşamda insanların birçok hak ve yetkiye sahip olduğunu fakat toplumsal düzeni tesis etmek amacıyla bazı hak ve yetkilerimizden vazgeçip onu kurduğumuz devlete bıraktığımız yönünde ciddi varsayımlar vardır. Şiddet de vazgeçemediklerimizden bir tanesi.

Artık (yüzlerce yıldır) hukukun açıkça izin verdiği durumlarda ve kolluk kuvvetleri tarafından usulüne uygun biçimde kullanıldığı takdirde "meşru" kabul edilen nur topu gibi bir şiddetimiz var.

Daha önce bahsi açılan Abdurrahman Saygılı'nın Kutsallık ve Rasyonellik Sarkacında Devlet kitabında siyasal iktidarın meşru şiddet tekeliyle, yani zor kullanarak veyahut daha açıkçası hukuk vasıtasıyla, bireyleri kontrol işlevini üstlendiği ifade edilmiştir.

Siyasal iktidar kontrol işlevini abartırsa?

V for Vendetta'da konu edilen İngiltere'ye seyahate hak kazanınız! Belki de kurmacaların en "baba"sı distopyalardır. Özgürlük ile toplumsal düzen arasındaki hassas dengenin

modern devlete doğru kaydığı anda yaşamın nasıl bir seyir izleyeceğini yaşamış ve görmüşlerdir.

Nereden çıktı şimdi bu distopya?

Her çeşit güç hırsına bürünmüş siyasal iktidarlardan, keyfi yasalardan, direnme hakkını bilmeyen toplumlardan, işgüzar kolluk kuvvetlerinden! Orwell (1984) ve Ray Bradbury (Fahrenheit 451) uydurmuş olacak değil ya!

Çizgi roman kahramanı ve modern devlet arasında nasıl bir ilişki vardır?

Freud'un baba-oğul ilişkisine benzer. V for Vendetta gibi bir örnekte, düşman bizatihi iktidarın kendisidir. Çünkü kahramanımız V, toplum içerisinde kol gezen adaletsizliğin kaynağının kim ve ne olduğunu anlamıştır. Bir de Batman'e bakalım: Emniyet müdürünün kankası! Devletin gücünün yetmediği ruh hastası azmanları, eciş bücüş yaratıkları "adalete teslim eden" hayırlı evlat! Hitler'i tokatlayan Kaptan Amerika'yı gördü bu gözler...

Bizzat ihkak-ı hak yasağından da kısaca bahsetmeliyiz. İhkak-ı hak, kendiliğinden hak almaktır. Hak, devlet eliyle korunur. Kişi kendi hakkını almak için hukuk dışı güç kullanamaz. Şiddeti tekeline almış modern devlet bu fiili hiç sevmez. Yasağın istisnai hâlleri olsa da, birçok hukuk sisteminin temelinde yer alır.

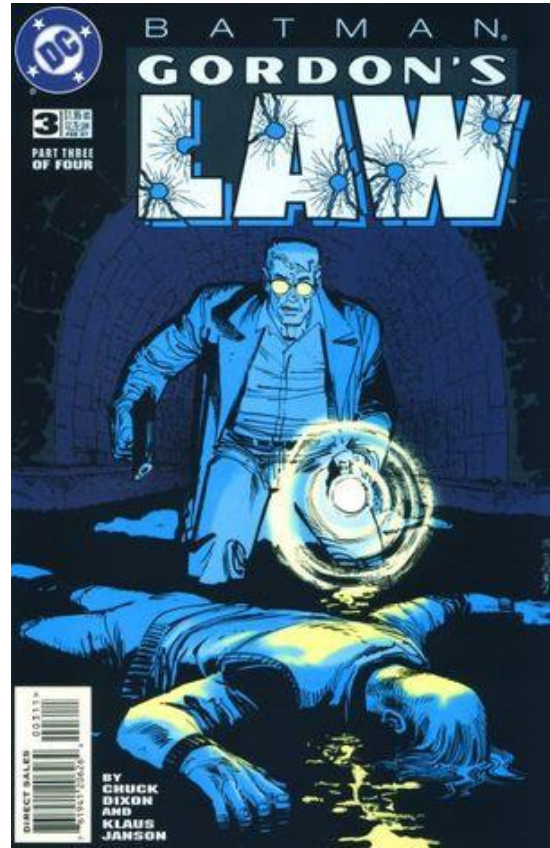
Bu konuştuklarımız ile hukukun ne ilgisi olabilir?

Çizgi roman ve hukuk arasındaki ilişkiyi anlamak için hukuka dışarıdan bakmak faydalıdır. Hukukun içinden bakmak, matematikte havuz problemi çözmeye benzer. Türk Ceza Kanunu her ne kadar Gotham City için

uygulanamayacak olsa da; baba tarafından Türk vatandaşı bir Joker'in Robin'i Ankara'da öldürmüş olması hâlinde hapis cezasına çarptırılacağını söyleyebiliriz.

Bir an hukuktan hiç bahsetmeyeceğiz sanmıştım!

Ne yazık ki Hukuk ile Çizgi Roman arasında kurulmaya çalışılan her ilişkide "suç ve ceza" kavramlarının beklentisi hakim oluyor. Şahane bir okur, Flash'in kötülerle savaş uğrunda trafikte aşacağı azami hız limitinden(!) sebeple ne kadar ceza alacağını değil; devlet adı verilen ve meşru şiddet tekeline sahip bir yapının yanında

Peki bu anlattıklarınız gerçek hayatta ne işimize yarayacak?

Bizi bilemem ancak Roma'da kendilerine "halkın suyu komitesi" adını veren bir grup aktivist, Süpermario kostümlerine bürünerek, ekonomik krizle sallanan İtalya'da, su faturasını ödeyemeyen vatandaşların

yardıma koşmaya başladı. Aralık ayından beri, suyu kesilen yüzlerce kişinin şebeke suyuna tekrar ulaşmasını sağladılar. “Su, anayasal bir haktır” iddiasındalar.

Son duanı et bebeğim!

Birçok ülkede olduğu gibi hukuk ve edebiyat arasında ülkemizde de bağlar yavaş yavaş kurulmaya başladı, çalışmalar son sürat devam ediyor. Çizgi roman ve grafik roman, hukuk insanları tarafından yönelecek ilgiyi merakla bekliyor. Çizgili dünyaya, Facebook'ta içinde avukat geçen karikatürleri keyifle paylaşmaktan daha yakın olmak ne güzeldir!

Meraklısına Notlar

Yazıda bahsi geçen çizgi romanlar için:

Hamilton T. (2009). *Fahrenheit 451*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Moore A. (2006). *V for Vendetta*. İstanbul: Arka Bahçe Yayıncılık.